

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Art. II. Quomodo dividatur Opinio Probabilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

tentia, vel opinio probabilis est assensus incertus quidem, & fallibilis, non tamen precipitanter, aut temerario conceptus, sed ex motivo gravi, seu motivo virum prudentem ad irreprehensibilem assensum. Gravitas autem motivi, ut recte observat Banholzer in *ethice Christiana* a. 2. n. 3. debet sequi connaturaliter propositionem obiecti, & non oriri ex affectu indebitè propenso, aut inclinante ad unum præ alio: neque ex iudicio iam ad unam partem determinato. Gravitatem hanc alii multis conantur magis explicare, & præsertim Terillius in *regula morum* p. 1. q. 23. assert. 3. sed an bene, aliorum est iudicium. Puto cum auctore *ethice Christiane* loc. cit. hanc rem vix clariùs posse exponi, & quemvis in se ipso satis experiri, quid sit, non temerè, vel ex levitate animi, sed prudenti iudicio, & ex gravi motivo, absolute rei assentiri, vel certè eam probabilem censere.

297. Insuper motivum probabile non debet esse certum, vel, si in se tale sit, saltem id opinanti non debet esse perspectum, aut penetratum; alias non differret talis assensus à certo, quod est contra suppositum omnium. Neque tamen etiam debet esse motivum, quod tantum sit magnum absolute, hoc est, magnum, & forte, si nulla esset ratio in oppositum: sed debet etiam esse magnum comparative, hoc est, in comparatione cum motivis contrariis. Hinc, licet aliquæ opiniones, oppositæ dogmatibus fidei, se solis spectatæ, haberent pro se rationes apparenter magnas, e. g. quæ sunt contra *Mysterium SS. Trinitatis*, tamen non sunt probabiles; quia comparatæ cum motivis credibilitatis fidei, penitus enervantur. Et hinc strictè probabile nihil esse potest, cuius oppositum, quocunque demum ex capite, five ex autoritate Divina, five humana, five ex ratione, est strictè moraliter certum.

Id tamen verum non est, quod Caramuel in sua definitione opinionis probabilis requirit, nempe, quod hæc debeat habere contra se fortes rationes; nam contingere potest, ut alicui res quædam probabilis sit ex motivo fallibili, ita tamen, ut non adsint ullæ rationes in oppositum, vel saltem, hic & nunc, nullæ opinanti incident: & sic maritus sæpè iudicat probabiliter, prolem esse suam, etsi nulla ratio adsit, ob quam existimetur aliena. Et potest utique dari pro una parte contradictionis ratio aliqua, fallibilis tantum, quin tamen pro opposita appareat ulla ratio: quo casu illa opinio dicetur unice probabilis; nisi velis facere quæstionem de nomine, & sententiam unice probabilem vocare moraliter certam: quæ tamen acceptio esset valde lata, & ut mihi videtur, non vera; cum vi motivi talis, vel ex ejus exigentia, non excludatur omnis formido oppositi.

298. Diximus etiam num. 296. motivum ita grave esse debere, ut virum prudentem possit movere ad irreprehensibilem assensum: quod non ita accipiendum est, quasi quemvis deberet posse permoveere ad assensum talem, absolute rei præstandum; nam visum est mihi semper difficile, quòd quis vir prudens à motivo, quamvis adhuc comparative probabili, sed tamen, in comparatione motivorum contrariorum, longè, vel notabiliter minus probabili, possit prudenter

moveri ad assensum absolute ei præstandum, ita ut quasi implicite, vel æquivalenter dicat: *Quamvis pro opposito sit longè major apparentia veri, tamen istud est verum.* Non quidem nego, voluntatem posse intellectum permoveere ad assensum talem: quòd autem verè prudenter id possit, & non tantum prudentiæ carnis, quando nullum aliud motivum extrinsecum virtutis accedit, mihi semper valde durum est visum.

Hinc, ut dixi, ad hoc, ut aliquid sit verè probabile, opus non est, ut quis, stantibus quibuscunque in oppositum maioribus, sed tamen adhuc intra limites probabilitatis contentis, motivis, possit absolute prudenter ei assentiri: sed sufficit, si prudenter possit iudicare, id esse probabile, & viros alios prudentes, si ei absolute assentiantur, propterea reprehendi non posse; cum contingere possit, ut ipsis motiva opposita (ad quæ ritè expendenda etiam ipsi merito censentur idonei) non videantur excedere, vel certè non tantum excessum habere; sæpè enim contingit, etiam inter æqualiter doctos, ut uni ratio aliqua videatur longè efficacior, quàm alteri, atque adeò, quod uni est probabile subjective, alteri sit tantum probabile objective, de quibus terminis mox plura.

ARTICULUS II.

Quomodo dividatur Opinio Probabilis.

299. **D**ividitur jam opinio absolute & comparative probabilis (de qua ordinariè saltem loquemur) primò in probabilem intrinsecè, & probabilem extrinsecè. Illa est, quæ nititur ratione, seu motivo gravi, rei intrinsecò, id est, petito ex natura rei, seu huic annexo. Altera est, quæ nititur autoritate, iudicio, vel testimonio doctorum, vel aliunde fide dignorum. Quòd si opinio, & ratione, & autoritate fulciatur, erit intrinsecè, & extrinsecè probabilis, quod sæpè contingit.

Ubi obiter adverto, quòd, etsi quis author non ex eadem ratione, ac alter, sententiam aliquam adstruat, imò, eius ratio ejus non videatur efficax, tamen possit ejus autoritate firmari sententia; alias (ut faciliè patebit consideranti) non esset diversitas inter probabilitatem intrinsecam, & extrinsecam, seu inter argumentum à ratione, & ab autoritate. Accedit, quòd alias sapius non possent pro aliqua sententia adduci, valde celebres auctores, imò sæpè nec SS. Patres; quia sæpè eorum ratio non videtur efficax, aut cum aliis principiis illius, qui eos adducit, non cohæret, adeoque non assumitur; cum tamen passim, etiam à prudentissimis viris, tales auctores soleant citari.

Ex occasione etiam noto circa probabilitatem extrinsecam, quòd non statim unius, aut alterius authoris, etiam impressi, assertio, faciat opinionem ab autoritate probabilem: esto, non contradicat manifestis principiis fidei, nec sit ab Ecclesia proscripta; nam Alexander VII. damnavit hanc propositionem 27. *Si liber sit alicujus junioris, & moderni, debet opinio censeri probabilis, dum non constet, rejectam esse à Sede Apostolica tanquam improbabilem.* Imò nec plures auctores faciunt sententiam extrinsecè probabilem

babilem, si istorum autoritas, & ratio, communissima aliorum, oppositum ex solidis rationibus sentientium, autoritate elidatur, de quo vide La Croix *l. 1. n. 136*. Et sanè quis credat, omnes omnino infinitas quasi sententias, quas collegit Diana in utramvis partem, adscriptis etiam diligenter auctoribus, esse Theologicè verè probabiles?

Uterius sæpe potest contingere, ut scriptor sit doctor, potius à gradu, quàm à doctrina, nec tam doctus, quàm audax, & prurigne scribendi, vel contradicendi, aut etiam vanà glorià ductus. Sanè quidam videntur existimare, se optimè de universo mereri, si Jura Canonica hinc inde restringant, aut opiniones laxiores protrudant. Accedit, quòd viri, etiam aliàs magni, quandoque in grandibus tomis, sui obliviscantur, vel cum Homero dormitent: alii autem, qui eos tantum inspiciunt, non attendant, an ex sua, an ex aliorum mente loquantur, an tantum aliquid transmittant, an positivè asserant, an obiter tantum insinuent potius, quàm asserunt.

300. Rursus, ut observat Navarrus, auctores quidam volant ut grues, hoc est, turmatim sequuntur præeuntem, absque examine opinionum: alii, quasi jurassent in verba magistri, certum quendam autorem sequuntur, quorum proinde autoritas, nisi novas rationes afferant, vel doctrinà suà aliunde notà existimationem sibi pararint, ferè ad illum unum reducitur. Quare in æstimanda probabilitate, non tantum numeranda, sed vel maxime etiam ponderanda sunt suffragia: nisi tamen auctores, tantum ut testes traditionis, vel praxis, adducerentur, & non ob æstimationem doctrinæ. Hinc utique contingere potest, ut pauci viri docti, hoc est, in materia morali universa, vel saltem ea, de qua consuluntur, benè versati, nullo præoccupati sinistro affectu, aut studio partium, nihilque afferentes contra communem aliorum (nisi istorum argumenta efficaciter solvant, suamque opinionem firment rationibus, quas priores non attigerunt) potest, inquam, contingere, ut tales præ pluribus aliis, tantum grum in morem sequentibus, faciant sententiam extrinsecè probabilem.

Hac ratione, ait Banholzer in sua *ethice Christiana, a. 2. n. 4*. se credere, multas introductas esse sententias, olim singulares, nunc communes: vicissim sententias quasdam olim communes, modò abolitas esse, ut nec probabiles amplius existimentur. Quin La Croix *l. 1. n. 155*. ait, etiam unum auctorem, si sit omni exceptione major, & asserat rationem, quam alii non considerarunt, vel non satis solverunt, quamvis doceat aliquid contra communem, posse reddere opinionem suam certò probabilem: citatque pro hac sua assertione Cardenam cum viginti, & pluribus auctoribus. Illum autem auctorem, ait *n. 160*. esse omni exceptione majorem, qui 1. non doceat opinionem contrariam certo alicui principio. 2. qui non nitatur levi, & sophistico argumento. 3. qui non aliàs improbabilia, & ab aliis reprobata, docuerit. 4. qui non sit merus summissa, seu tantum ex aliis conscribat, aut colligat; nam, ait, de tali non constat, an quæstionem bene intelligat.

301. Dividitur 2. Opinio probabilis in *magis probabilem*, & *minus probabilem*. Illa est, quæ graviore motivo intrinseco, vel extrinseco nititur; hæc, quæ minus gravi. 3. in *certainè probabilem*, & *probabiliter tantum probabilem*. Illa est, de qua certum est, quòd habeat motivum grave: ista, de qua non est certum, sed tantum reflexè probabile, quòd habeat tale motivum, qua de re plura La Croix *lib. 1. à num. 119*. ubi etiam *n. 126*. addit, quòd opinio *tenuiter probabilis* sit illa, cujus motivum non meretur assensum viri prudentis 4. in *objectivè*, & *subjectivè probabilem*. Prior, sive *subjectivè probabilis* est, cui quis ipsemet prudenter potest assentiri, recipiendo illam opinionem, in proprio suo intellectu, tanquam subjecto, eamque affirmando. *Objectivè probabilis* est, cui ipse quidem assentiri non potest, habet tamen illam pro objecto suæ cognitionis, judicatque, illam niti tali motivo, quòd saltem alios viros prudentes movere possit, ad assensum irreprehensibilem, nec habeat contra rationem, vel autoritatem aliquam convincentem. vide *n. 289*.

302. Dividitur 5. in opinionem *speculativè probabilem*, & *practicè probabilem*. Illa, seu *speculativè probabilis* est, quæ quidem non caret suo fundamento, sed in praxi adhiberi non potest: nec ejus probabilitas versatur immediate circa licentiam actionis. Sic est probabile, formam absolutionis sacramentalis stare in his duobus verbis: *Absolve te*: non tamen quis possit licitè in praxi ita absolvere. Altera, seu *practicè probabilis* est, quæ nititur gravi fundamento, & immediate versatur circa ipsam licentiam actionis, atque adeò juxta auctores, dictos benignos, in praxi adhiberi potest: sic e.g. est *practicè probabile*, posse taceri in confessione circumstantias tantum aggravantes. Unde sæpe dicitur aliqua sententia *speculativè probabilis*, sed *practicè improbabilis*, saltem extra casum necessitatis; quia extra hunc casum in praxi adhiberi non potest: potest tamen sæpe in tali casu adhiberi; quia circumstantia talis necessitatis, objectum extrinsecè potest immutare, & licitum reddere.

303. Alii tamen auctores non malè dicunt, etiam in similibus casibus, eas opiniones non esse de eodem objecto; cum nec *speculativè probabile* sit, posse illam formulam: *Absolve te*: adhiberi in praxi, aut actionem talem licitam esse (neque enim est *speculativè probabile*, posse licitè adhiberi materiam, vel formam dubiam Sacramenti, extra casum gravissimæ necessitatis) sed tantum probabile est aliquid remotum, nempe, quòd ea forma sit valida: quare una opinio, e.g. *Forma: absolve te: est valida*: versatur circa valorem istius formæ: altera: *Forma illa practicè potest adhiberi*: versatur circa usum ejusdem, aut licentiam, quæ sunt objecta prorsus diversa, & una propositio est valde probabilis, altera est omnino falsa.

Hinc isti auctores dicunt, quòd opinio *speculativè probabilis* sit illa, quæ est de actione in genere considerata, independentè à circumstantiis, hic & nunc, conjunctis: at verò *practicè probabilis* sit illa, quæ versatur circa actionem cum omnibus circumstantiis conjunctam, & in ordine ad licentiam, in praxi consideratam. Sic, e.g. potest esse *speculativè probabile*, quòd ali-

aliquis ob aliquam infirmitatem posset die Veniens comedere carnes; si tamen illa comestio cederet in grave scandalum aliorum, vel contempnum fidei, non erit probabile practice. Uterque modus loquendi est bonus, uterque etiam utilis: accommodabimus nos cuique pro occasione, modo prius argumentans se explicet, quo in sensu hæc verba accipiat.

ARTICULUS III.

An liceat in praxi sequi opinionem magis probabilem, sed minus tutam.

304. **D**ico cum communissima, tum antiquorum, tum recentiorum, contra paucos Belgas, ac Gallos. Licet in praxi sequi sententiam magis probabilem, quamvis sit minus tuta. Prob. 1. In opposita sententia deberet admitti, quod jam a tempore Magistri Sententiarum, per annos ferme sexcentos, erraverint communissime ferme omnes Theologi, qui tradiderunt sententias plurimas, tanquam tutas in praxi, quamvis fuerint minus tuta; quia iudicaverunt ipsas probabiliores: hoc est falsum, ac incredibile, & tale assertum ab adversariis in æternum non potest probari: ergo. Confirm. ex quodam recentiore. Juxta adversarios deberent comburi omnes libri, aut lucubrationes, in quibus continentur decisiones morales, vel juridicæ; nam in his omnibus continentur plures sententiæ, probabiliores quidem, sed simul minus tuta; cum tamen sapientissimi quique, atque etiam sanctissimi viri, semper habuerint hujusmodi Scriptores Theologiæ moralis, magno in pretio, e.g. S. Carolus Borromæus (cujus auctoritatem rigoristæ passim auctoribus benignioribus obtrudunt) in decretis suis provincialibus, valde commendavit Summas Navarri, Toleti: & à toto quasi orbe laudatur *Medulla Casuum* P. Hermannii Bufenbaum, quæ jam anno 1670. fuerat 45. vicibus typis impressa.

305. Equidem Wendrockius ait; se non curare, si contra se producantur decem millia Casuistarum. Sed hoc ejus dictum tam parum nos movet, quam illud Lutheri libro contra Angliæ regem dicentis, se non curare mille Augustinos, mille Cyprianos. Pariter Jansenius in suo *Augustino* lib. proemiali. c. 9. col. 24. sic scribit: *Arbitror, Sacre Scripture libris, Conciliis, & primorum seculorum Patribus, nos contentos esse debere.* (vide La Croix lib. 1. n. 461.) at cur ipse suum librum non perpetuis tenebris sepelivit, ubi sine damno æternum latuisset? Idem refertur dixisse Havermannus apud La Croix loc. modo cit. ac reprobasse lectionem Theologorum moralium, eo ex capite, quod ante editos hosce libros, aut summas, jam confessarii debuerint resolvere casus conscientiarum. Sed nunquid non etiam debuerunt, eos resolvere ante volumina à Patribus edita: quin imò ante editos libros sacros novi testamenti? num & hos negabit legendos?

Elizalde quoque, seu, qui idem est, Cella DEI p. 2. l. 6. q. 15. & 16. fulissime probat, lectionem sacrorum librorum magistro Theolo-

giæ moralis necessariam esse, quod facile concedimus. Sed insuper q. 17. contendit, solam Sacram Scripturam cum traditione, sufficere resolvendis omnibus conscientiarum casibus. Verum hæc, saltem de communi Theologorum moralium ordine, negamus. Et quis, obsecro, ita sibi fidere possit, ut ex sola Sacra Scriptura, vel traditione, eruat omnes leges, præsertim humanas; cum plurimæ semper novæ accedant? Quæ ad jus naturale, vel Divinum spectant, quamvis omittam, quod in Sacris Scripturis, quasi in principiis universalissimis contineantur, quis tamen de se tantum audebit confidere, ut speret, solâ Sacrorum Voluminum lectione, omnia illa, tanquam conclusiones ex præmissis, à se eruenda; & præsertim, ut vult Elizalde, rationis longè probabiliore? alias enim semper quis adstringetur ad tutius.

Et quomodo hæc assertio stat cum alia ejusdem authoris apud La Croix lib. 1. num. 93. asserentis, neminem in conscientia posse esse tutum, qui rationes suas, per magnum tommum in folio, allatas, non expendisset? Hæc certe ratione sola Scriptura non sufficit. Sed, quæso, si quis intricatior casus de matrimonio, vel de restitutione, aut contractu, occurrerit, recurrat hic auctor in omnibus casibus ad Sacram Scripturam, & nobis afferat dein responsum: videbimus, an id ita probet, ut contenti esse debeamus. Verum hæc ex occasione sint dicta.

306. Probatur conclusio 2. Ex una parte est difficillimum, & spectata humani intellectus imbecillitate, sapissime impossibile, assequi certam veritatem, circa honestatem actionum: ex alia autem parte, esset onus intolerabile, hominibus cujuslibet conditionis, si in praxi obligarentur omnes sequi, & confessarii, aliique omnes confulti, tenerentur semper respondere tutiora, etiam rigidissima, modo non essent improbabilia; neque est ulla ratio probans obligationem tam duram: ergo nullo modo est admittenda. Et quis vellet supposita tam difficili obligatione esse confessarius? quis administrare officium in republica?

Confirm. 1. Praxis totius orbis Catholici est adversariis contraria; nam & auditores Rota Romanæ, & Theologi, & Jurisconsulti, in suis resolutionibus, amplectuntur probabiliora, etsi minus tuta: quin & sanctissimi viri, etiam S. Thomas tradunt sententias minus tutas, & tamen, quia iudicant probabiliores, asserunt licite adhiberi in praxi: quis autem credat, præter pauculos quosdam, totum reliquum orbem Christianum tam graviter errare? Afferit quidem Vincentius Baronius, Angelicum semper, vel certa, vel tutiora amplecti: sed, nisi velit, ipsam Angelici auctoritatem solam conciliare opinioni certitudinem (quod modestissimus Sanctus ipse non ferret) falsum dicit. Sanè negat S. Doctor, exponendas circumstantias aggravantes in confessione, quæ sententiæ minus tuta est, nec tamen certa: quin Cardenas 3. parte Cris. tr. 1. dissert. 56. cap. 8. num. 474. paratum se, ait, ad texendum catalogum ex eodem S. Doctore plusquam ducentarum hujusmodi opinionum. Et quis dicat, omnes sententias S. Bonaventuræ, aut Scoti, oppositas S. Thomæ sententiis, esse improbabiles? Quod autem hic dictum